

**MINISTERIE VAN
VOLKSGEZONDHEID
IN SURINAME**

**COVID-19 PREVENTIE PROTOCOL
VOOR
GEBEDSDIENSTEN
EN**

**ANDERE RELIGIEUZE BIJEENKOMSTEN
PROCEDURES**

VERSIE 3.0

**MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID
IN SURINAME**

Drs Amar Ramadhin

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
1. Informatie voor deelnemers van de diensten.....	4
2. Technische en organisatorische aanpassingen	6
2.1. Technische aanpassingen.....	6
2.1.1. Hygiëne	6
2.1.2. Stickermarkeringen	6
2.1.3. Fysieke afstand	7
2.1.4. Ventilatie	7
2.2. Organisatorische aanpassingen.....	7
2.2.1. Algemene hygiëne maatregelen	7
2.2.2. Bezettingsgraad van de gebedsruimtes	8
2.2.3. Specifieke hygiëne maatregelen van het Christelijke geloof	9
2.2.4. Specifieke hygiëne maatregelen van de Hindoe geloof	10
2.2.5. Specifieke hygiëne maatregelen van de Moslim geloof.....	10
2.3. Educatie en communicatie	11
3. Instructies voor deelnemers.....	12
3.1. Maatregelen voor het betreden van de gebedsruimte	12
3.2. Maatregelen in de gebedsruimte.....	12
4. Stappenplan bij een infectie van deelnemer	13
4.1. Instructies voor zieke deelnemer	13
4.2. Instructies voor COVID-19 suspecte deelnemer in de gebedsruimte.....	13
5. Checklist voor gebedsruimten	14
Literatuurlijst.....	15
Bijlage 1: Decontaminatie	16

Inleiding

De COVID-19 epidemie heeft sinds 13 maart 2020 Suriname ook in de greep. De laatste weken is het aantal COVID-19 positieven en sterftes sterk toegenomen. De bevolking wordt de voorbije weken zwaar getroffen door de verspreiding van het virus t.g.v. COVID-19. Door de Minister van Volksgezondheid drs. Amar Ramadhin is gevraagd aan de Protocollen Commissie COVID-19 Nieuw Normaal richtlijnen te ontwikkelen ten behoeve van het veilig houden en bijwonen van gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten in gebedshuizen of thuis ten tijde van de COVID-19 epidemie

Suriname is een multi-etnisch en multicultureel land waar verschillende geloofsgemeenschappen hun geloofsovertuiging vrij uitoefenen. In deze periode van COVID-19 bieden religie en gelijksoortige uitingen steun aan diegenen die hun religie als een essentieel onderdeel van het leven zien. Voor veel geloofstradities vormt het samenkomen voor aanbedding de kern van de geloofsbeleving. Maar zoals bekend, vormen bijeenkomsten een gevaar voor toenemende verspreiding van COVID -19.

Dit document is bedoeld als (dwingende) aanbevelingen voor het veilig houden en bijwonen van gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten in Suriname ten tijde van de COVID-19 epidemie met inachtneming van de COVID-19 hygiëne maatregelen en de nodige beheersmaatregelen.

Commissie heeft gewerkt o.a. met de onderstaande document

- **Instructies voor het houden van gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten ten tijde van de COVID-19 epidemie Drs. S. Goedhoop, huisarts. 9 augustus 2020**

Aanpassingen in dit protocol zijn gedaan aan de hand van CDC- en RIVM- richtlijnen en aangepast naar de praktijk realiteit in Suriname.

U dient er rekening mee te houden dat de informatie omtrent CoVID-19 heel snel toeneemt en de evidentie en richtlijnen op korte termijn kan veranderen.

Opsteller Protocol	Datum	Protocol	Opmerkingen
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	15 aug 2020	Versie 1	Concept
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	06 sept 2020	Versie 2	Finalisering versie 2
Drs. M. Mohan- Algoe, MPH	12 sept 2020	Versie 3	Finalisering versie 3
Meelezer			
Drs Dew Sharman	17 aug 2020	Versie 1	Aanvullingen
Drs Barkat Mohabali, MPH	17 aug 2020	Versie 1	Aanvullingen
Drs Sandra Goedhoop	20 aug 2020	Versie 1	Aanvullingen, Correcties
Pt Sherwan Ramsoedit	23 aug 2020	Versie 1	Aanvullingen
Drs V. Nannan Panday, Cardioloog	24 aug 2020	Versie 1	Aanvullingen
Dr Robbert Bipat	24 aug 2020	Versie 1	Aanvullingen
Drs. Vinoy Sewberath Misser, MPH	12 sept 2020	Versie 2	Decontaminatie
COVID-19 OMT	06 Sept 2020	Versie 2	12 sept 2020: Accoord

1. Informatie voor deelnemers van de diensten

Elke deelnemer moet op de hoogte worden gebracht over het ziektebeeld door middel van een gesprek of schriftelijke communicatie.

Verwekker: Coronavirus SARS-CoV-2

Besmettingsweg: Mens-op-mens-transmissie via directe druppelinfectie (hoesten en niezen), mogelijk indirecte transmissie via oppervlakten en aerosolen tijdens medische procedures in gesloten ruimte met onvoldoende ventilatie.

De overdracht van het COVID-19 virus vindt plaats via druppeltjes die in de lucht vrijkomen als een besmette persoon hoest, niest, praat of zingt. Deze druppeltjes bevatten het besmettelijke virus. Indien men zingt, of luid praat komen er veel meer virusdeeltjes in de lucht. Als dat gebeurt in een goed geventileerde ruimte (zoals in de buitenlucht), neemt de frisse lucht de besmettelijke virusdeeltjes voor een groot deel mee en daalt daarmee de kans op overdracht van het virus van mens-op-mens.

Incubatietijd: 2-14 dagen (gemiddeld 5-6 dagen)

Besmettelijke periode Het SARS-CoV-2 virus is mogelijk overdraagbaar ca 1-3 dagen voor het optreden van symptomen. In ieder geval tijdens symptomatische fase waarna virus nog langer met PCR aantoonbaar kan zijn in de keel/feces.

Symptomen: Van milde luchtwegklachten (neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, hoesten), verhoging/koorts tot ernstige longontsteking en ademhalingsproblemen. Ook plotseling verlies van reuk en/of smaak (zonder neusverstopping) komt voor. De onderstaande klachten zijn gemeld bij Covid-19 patiënten:

- Koorts, koude rillingen
- Hoesten, neusverkoudheid, kortademigheid
- Schorre stem, keelpijn
- Pijn bij de ademhaling
- Algemene malaise
- Vermoeidheid
- Algemene pijnklachten/spierpijn
- Oog pijn
- Hoofdpijn, duizeligheid
- Prikkelbaarheid/verwardheid/delier
- Buikpijn, anorexie/verlies van eetlust
- Diarree, overgeven, misselijkheid
- Verlies van of verminderde reukzin en smaakzin
- Conjunctivitis en verschillende huidafwijkingen

Risicogroepen voor een ernstig beloop van COVID-19:

- **Mensen die ouder zijn dan 70 jaar hebben een verhoogd risico op ernstig beloop**

- **Volwassenen (≥ 18 jaar) met onderliggende ziekten. Het gaat om volwassenen met:**
 - Langdurige longklachten waarvoor ze onder behandeling zijn bij een longarts (Chronische afwijkingen en functiestoornissen van de luchtwegen en longen, die vanwege de ernst onder behandeling van een longarts zijn);
 - Een chronische stoornis van de hartfunctie,
 - Diabetes mellitus: slecht ingestelde diabetes of diabetes met secundaire complicaties;
 - Ernstige nieraandoeningen die leiden tot dialyse of niertransplantatie;
 - Verminderde weerstand tegen infecties door medicatie voor auto-immuunziekten, na orgaan- of stamceltransplantatie, bij hematologische aandoeningen, bij afwezigheid van de milt, bij aangeboren of op latere leeftijd ontstane ernstige afweerstoornissen waarvoor behandeling nodig is, of tijdens en binnen 3 maanden na chemotherapie en/of bestraling bij kankerpatiënten;
 - Een onbehandelde hiv-infectie of een hiv-infectie met een CD4-getal $< 200/\text{mm}^3$;
 - Ernstig leverlijden ;
 - morbide obesitas ($\text{BMI} > 40$).

2. Technische en organisatorische aanpassingen

De nodige technische en organisatorische aanpassingen en beheersmaatregelen door te voeren op de locaties waar de gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten worden gehouden teneinde een schoon – en veilig milieu te creëren voor de mensen die de diensten bijwonen.

Wijs een team aan verantwoordelijk voor het invoeren en regelmatig monitoren van de technische en organisatorische aanpassingen in gebedsruimten (gebedshuizen en thuis) waar de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten worden gehouden.

2.1. Technische aanpassingen

2.1.1. Hygiëne

1. Installeer één of meerdere handwas of desinfectie stations bij de in- en uitgangen en op de strategische plekken in de gebedsruimten waar de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten worden gehouden
2. Plaats gesloten vuilnistonnen met vuilniszak op vaste plaatsen in de gebedsruimten (ingang, uitgang, toiletten, zaal, gebedsruimte, gebedshuizen); ledig deze dagelijks (inclusief vuilniszak); gebruik wegwerphandschoenen en -schorten
3. Aparte in – en uitgangen gebruiken op de locaties waar de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten worden gehouden indien mogelijk; indien deze mogelijkheid niet bestaat, moeten de in- en uitgangen goed bewaakt worden en regelmatig gedesinfecteerd worden

2.1.2. Stickermarkeringen

4. Plaats markeringen om de fysieke afstand van 1.5 meter tussen de mensen aan te geven (gebedshuizen, woningen, zalen, toiletruimtes).
5. Het aantal zitplaatsen dient afgestemd te zijn op het aantal personen genoemd in het samenscholingsverbod, de grootte van de ruimte en de COVID-afstand van 1.5 meter.
 - Aangezien de ene gebedsruimte groter is dan de andere, zal u zelf moeten berekenen hoeveel personen ontvangen kunnen worden.
 - Ook huisgenoten dienen zich te houden aan de COVID afstand van 1.5 meter.
6. Markeer zitplaatsen bij lange banken of het aantal stoelen in de gebedsruimte aanpassen zodat fysieke afstand van 1.5 meter behouden wordt. Het meubilair wordt gemarkeerd zodat deze conform de fysieke inrichting in stand blijft en wordt gehandhaafd; het mag niet verplaatst worden
7. Markeer looproutes; bij voorkeur in één richting met in achtneming van 1.5 m afstand

2.1.3. Fysieke afstand

8. Te allen tijde moet aan de fysieke afstand van 1.5 meter gehouden worden
Indien de aanbevolen afstand van 1.5 meter binnen en buiten tussen mensen niet mogelijk is om te bewaren, dan wordt aanbevolen
 - Meubilair te verplaatsen of te zorgen voor een aangepaste opstelling, zodat de mensen op ca 1.5 m van elkaar zijn verwijderd

2.1.4. Ventilatie

9. Maximaliseer ventilatie in de gebedsruimte met 100% buitenlucht. Goed ventileren is nodig voor het verversen van binnenlucht met buitenlucht en draagt bij aan een prettig en gezond binnenklimaat.
 - Lucht regelmatig door alle ramen en deuren open te laten gedurende de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten dat er een flinke luchtstroming of luchtcirculatie door de ruimtes ontstaat.
10. Airconditioned ruimtes dienen te worden vermeden. Indien de airconditioning niet uitgemaakt kan worden, stel de airconditioning zodanig in dat er continue aanzuiging is van verse lucht i.p.v. het circuleren van dezelfde lucht.
 - De airconditioning moet ingesteld zijn op exhaust / fresh air mode;
 - Het plaatsen van afzuigventilatoren kan in overweging genomen worden.
 - Aanvullende maatregelen en aanpassingen aan de ventilatiesystemen zijn niet nodig op basis van de huidige inzichten. Wel is het van belang dat de ventilatie steeds plaatsvindt en past aan bij de gebruiksfunctie van het gebouw
11. In toiletten optimaal gebruik maken van ventilatie mogelijkheden en indien nodig voorzien van afzuigventilatoren

2.2. Organisatorische aanpassingen

2.2.1. Algemene hygiëne maatregelen

1. Verplicht stellen van het gebruik van mondneusmaskers voor alle mensen reeds bij het binnentreden van de gebedsruimten. Iedereen dient een mondneuskap te gebruiken.
 - Personen zonder mondneuskap mogen de gebedsruimte niet betreden.
 - De mondneusbedekking mag niet worden weggehaald gedurende de bijeenkomst.
 - Ook (en vooral) niet om te praten en of te zingen
2. Handhygiëne: Het ontsmetten van de handen hand sanitizer (70% alcohol)
 - Bij de in- en uitgangen,
 - Bij het betreden van de gebedsruimten
 - Bij gebruikmaking van de sanitaire voorzieningen
3. Eén of meerdere medewerkers (toezichthouders) plaatsen bij de in- en uitgangen en indien nodig op meerdere plekken in de gebedsruimte die toezicht houden op de naleving van de COVID-19 maatregelen, protocollen, beheersmaatregelen en veiligheidsregels.

4. Instrueer de toezichthouders de mensen aan te spreken bij ongewenst en onverantwoord gedrag m.b.t. naleving van de COVID-regels, protocollen, de beheersmaatregelen en de veiligheidsregels

*Elke organisatie dient te beschikken over een herkenbare ordedienst.
De taken van de ordedienst zijn o.a. erop toezien dat:*

- *er geen samenscholing plaatsvindt vóór of na de dienst*
- *een ieder een mondneuskapje opheeft*
- *een ieder de handen ontsmet voor het binnenkomen van de ruimte*

- het innemen van de zitplaatsen door de bezoekers gebeurt met in acht neming van de COVID-afstand van 1.5 meter

- de gebedsdienst ordelijk verloopt met in acht neming van de COVID-19 regels

5. Ruim af en desinfecteer oppervlaktes, objecten en equipment in de gebedsruimtes veelvuldig (meubilair (zitplaatsen, zitbanken, stoelen en tafels), deurklinken, handgrepen) na elk samenkomst met verdunde chlooroplossing*. De chlooroplossing dient op te drogen in de open lucht
6. Reinig de openbare vloeren, ruimtes en sanitaire voorzieningen conform geldend schoonmaak protocol, bij voorkeur in afwezigheid van medewerkers en bezoekers.
7. Toiletten voorzien van spuitflessen met chlooroplossing t.b.v. zelf schoonmaken voor en na gebruik van deurklinken, kranen en het doortrek-mechanisme.

Reiniging: verdunde alles reiniger of een andere desinfectantia

*Desinfectie: verdunde chlooroplossing (voor oppervlakten, apparatuur):
30 ml chloor 5% op 1 liter water en aan de lucht laten drogen*

8. Na het schoonmaken emmers grondig afspoelen, stofzuigermonden goed schoonmaken, vieze dweilen en doekjes grondig reinigen met bleekmiddelen en ophangen om goed te drogen in de zon (indien geen droger beschikbaar) of weggoeien.

2.2.2. Bezettingsgraad van de gebedsruimtes

1. Registreer alle mensen (naam, adres, telefoonnummer, datum, aankomst en vertrektijd) (Presentielijst)
2. Beperking van het aantal mensen dat tegelijk aanwezig is afhankelijk van de oppervlakte van de beschikbare gebedsruimtes. Gebruik een vast aantal stoelen om precies te weten hoeveel mensen ten alle tijden in de beschikbare ruimtes aanwezig zijn rekening houdend met 1.5 m afstand

3. Bijeenkomsten zijn slechts toegestaan indien het aantal personen aangegeven in het samenscholingsverbod niet wordt overschreden. Rekening houdend met de personen die nodig zijn om een religieuze bijeenkomst gestalte te geven,- welke tot een minimum dient te worden beperkt- is het genoemde aantal van toepassing op de deelnemers van de gebedsdiensten rekening houdend met COVID afstand van 1.5 m
4. Het aantal familieleden dat kan deelnemen is behalve van het vermelde aantal in het samenscholingsverbod, ook afhankelijk van de grootte van de gebedsruimten.
 - Te allen tijde moet rekening gehouden worden met de COVID-afstand
 - U wordt geadviseerd om geen sociale bijeenkomsten te houden vóór of na het aflopen van de dienst.
 - De diensten niet onderbreken voor een pauze.
 - Ook het begroeten van de gelovigen door de voorganger na de plechtigheid wordt afgeraden.
 - Bij kerkbezoek buiten de diensten om, dienen dezelfde regels in acht te worden genomen.

2.2.3. Specifieke hygiëne maatregelen van het Christelijke geloof

2.2.3.1. Gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten

1. Handhygiëne: De handen moeten voor en na de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten met water en zeep worden gewassen of worden gedesinfecteerd met een alcoholoplossing 70% of hand sanitizer 70%.
2. Het geven van handdrukken of andere vormen van lichamelijk contact is niet toegestaan
3. Tijdens de diensten wordt zingen afgeraden.
4. Ook blaasinstrumenten, andere muziekinstrumenten en bazuinkoormuziek wordt afgeraden. Er mogen geen optredens zijn.
5. Gemeenschappelijk gebruik van gebedenboekjes, zangboeken, rozenkransen, etc. wordt afgeraden.
6. Ook gemeenschappelijk gebruik van microfoons, kelken , hostie etc wordt afgeraden
7. Het wijwaterbakje dient te worden geledigd en afgedekt, zodat hiervan geen gebruik kan worden gemaakt
8. Het verdelen van de communie of het brood bij de viering van het Avondmaal of andere rites, dient zodanig ingericht te worden, dat de COVID-afstand van 1.5 meter blijft gehandhaafd en direct persoonlijk contact wordt vermeden. Aanbieden van hostie op de tong is niet toegestaan
9. Het rondgaan met collectebussen is niet toegestaan omdat daarbij de COVID afstand van 1.5. meter niet kan worden gehandhaafd. De collectebussen kunnen eventueel op strategische plaatsen worden geplaatst zodat de mensen hun bijdrage daarin kunnen doen
10. Alle niet-steriliseerbare hulpmiddelen die worden gebruikt voor het gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten moeten na gebruik te worden opgeruimd.
11. Na de plechtigheid dienen alle tijdens de plechtigheid gebruikte voorwerpen te worden gedesinfecteerd (microfoons, gebedenboeken, kelken, altaar, altaar kleed, etc.) te worden door middel van een verdunde chlooroplossing*.

2.2.3.2. Bijzondere plechtigheden

12. Doopsel: slechts één persoon raakt een voorwerp aan. Alle ceremoniën waarbij ouders, peter en meter en de bedienaar samen aanraken dienen te worden weggelaten.
Het doopwater dient bij elk doopsel te worden vervangen.
13. Huwelijken: geen gelukwensen met kussen, omhelzingen of handdrukken.
14. Biecht: is toegestaan in het kerkgebouw, maar niet in de biechtstoel (CoViD-afstand)
15. Handoplegging dient op afstand uitgevoerd te worden
16. Ziekenzalving: is toegestaan met het dragen van wegwerphandschoenen.
Voor en na de zalving dienen de handen goed ontsmet te worden.

2.2.4. Specifieke hygiëne maatregelen van de Hindoe geloof

2.2.4.1. Gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten

1. Handhygiëne: De handen moeten voor en na de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten met water en zeep worden gewassen of worden gedesinfecteerd met een alcoholoplossing 70% of hand sanitizer 70%.
2. Het geven van handdrukken of andere vormen van lichamenlijk contact is niet toegestaan
3. Tijdens de diensten wordt zingen afgeraden.
4. Ook blaasinstrumenten, andere muziekinstrumenten en bazuinkoormuziek wordt afgeraden. Er mogen geen optredens zijn.
5. Gemeenschappelijk gebruik van gebedenboekjes, zangboeken, etc. wordt afgeraden.
6. Ook gemeenschappelijk gebruik van microfoons, etc. wordt afgeraden
7. Alle niet-steriliseerbare hulpmiddelen die worden gebruikt voor het gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten moeten na gebruik te worden opgeruimd.
8. Na de plechtigheid dienen alle tijdens de plechtigheid gebruikte voorwerpen te worden gedesinfecteerd (microfoons, gebedenboeken, altaar, etc.) te worden door middel van een verdunde chlooroplossing*.

2.2.5. Specifieke hygiëne maatregelen van de Moslim geloof

2.2.5.1. Gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten

1. Handhygiëne: De handen moeten voor en na de gebedsdiensten en religieuze bijeenkomsten met water en zeep worden gewassen of worden gedesinfecteerd met een alcoholoplossing 70% of hand sanitizer 70%.
2. Het geven van handdrukken of andere vormen van lichamenlijk contact is niet toegestaan
3. Tijdens de diensten wordt zingen afgeraden.
4. Ook blaasinstrumenten, andere muziekinstrumenten en bazuinkoormuziek wordt afgeraden. Er mogen geen optredens zijn.
5. Gemeenschappelijk gebruik van gebedenboekjes, zangboeken, etc. wordt afgeraden.
6. Ook gemeenschappelijk gebruik van microfoons, etc. wordt afgeraden
7. Alle niet-steriliseerbare hulpmiddelen die worden gebruikt voor het gebedsdiensten en andere religieuze bijeenkomsten moeten na gebruik te worden opgeruimd.
8. Na de plechtigheid dienen alle tijdens de plechtigheid gebruikte voorwerpen te worden gedesinfecteerd (microfoons, gebedenboeken, altaar, etc.) te worden door middel van een verdunde chlooroplossing*.

2.3. Educatie en communicatie

1. Speciale voorlichtingsposters met de COVID-19 gedragsregels en hygiëne maatregels duidelijk zichtbaar voor de mensen en voor het personeel plaatsen bij de in- en uitgangen waar de gebedsdiensten en religieuze diensten worden gehouden
2. De hygiëne regels, voorwaarden en protocollen dienen duidelijk zichtbaar geplaatst te worden binnen en buiten op de verschillende locaties
3. De hygiëneregels, voorwaarden en protocollen dienen duidelijk gecommuniceerd te worden naar de mensen toe via email, per telefoon of via social media

3. Instructies voor deelnemers

Indien een deelnemer één van de volgende symptomen vertoont, dient deze thuis te blijven en NIET deel te nemen aan de gebedsdienst.

De deelnemer neemt onmiddellijk telefonisch contact op met de huisarts en/ of BOG 178

- Koorts	- Algemene pijnklachten
- Koude rillingen	- Oog pijn; conjunctivitis
- Hoesten,	- Hoofdpijn, Duizeligheid
Neusverkoudheid,	- Prikkelbaarheid/verwardheid/Delir
kortademigheid	- Buikpijn, anorexie/verlies van eetlust
- Schorre stem, Keelpijn	- Diarree, overgeven, misselijkheid
- Pijn bij de ademhaling	- Verlies van of verminderde reukzin en smaakzin (zonder verkoudheid)
- Algemene malaise	- Verschillende huidklachten
- Spierpijn	

3.1. Maatregelen voor het betreden van de gebedsruimte

1. Handhygiëne: Was de handen 20 seconden met water en zeep of desinfecteer met alcohol 70%
2. Doe een schoon mondkapje aan.
3. Desinfecteer de handen weer met alcohol 70%
4. Raak het gezicht of kapje niet meer aan.
5. Betreedt het gebedshuis

3.2. Maatregelen in de gebedsruimte

1. Ten allen tijde afstand van 1.5 meter bewaren van de andere deelnemers
2. Indien u uw mondneuskap wilt verwijderen voor frisse lucht dan dient u naar buiten te stappen in openlucht
3. Desinfecteer uw handen altijd na gebruik van sanitaire voorzieningen

4. Stappenplan bij een infectie van deelnemer

4.1. Instructies voor zieke deelnemer

Indien een deelnemer COVID-19 positief wordt getest, dient deze meteen de (bedrijfs)arts op de hoogte te stellen van diens aanwezigheid in de gebedsruimte, zodat de nodige maatregelen getroffen kunnen worden in overleg met de autoriteiten van BOG 178.

1. Maak contact met de autoriteiten van BOG 178 voor verdere instructies, contact tracing, beoordeling aard van het contact en risico analyse van de overige deelnemers.
2. Informeer het overige deelnemers over de infectie alleen na duidelijk verkregen toestemming van de COVID-19 positief geteste.
3. Na het bekend worden van de infectie wordt erop indicatie een extra oppervlakte reiniging en desinfectie ronde volgens decontaminatie protocol ingezet. Zie bijlage 1

4.2. Instructies voor COVID-19 suspecte deelnemer in de gebedsruimte

1. Indien een deelnemer suspect is voor COVID-19 in de gebedsruimte dan wordt deze in een aangewezen ruimte geïsoleerd en worden de medische hulpdiensten snel ingeschakeld (178, bedrijfsarts of huisarts)
2. Na het afvoeren van de zieke worden oppervlaktes (tafels, stoelleuning) en plekken waar de zieke is geweest grondig gereinigd en gedesinfecteerd. Reinigers moeten PPE aantrekken. Zie bijlage 1
3. Volg de instructies onder 4.1. indien deze positief wordt getest

5. Checklist voor gebedsruimten

Ventilatie:

- Ventilatie / luchtcirculatie in gebedsruimte
- Airconditioning op stand met aanzuiging van verse lucht
- Afzuigventilators / afzuigfans

Hygiëne

- Reinigingsschema en - protocol (banken, vloer, wanden, relingen, stoelen, tafels); speciale aandacht voor ruimtes waar er veel verkeer is
- Mond- en neusbedekkingsbeleid (deelnemers)
- Toiletten: zeep, chloorplossing, doekjes & ventilatie (deelnemers)
- Handen alcohol/ sanitizer of wasbakken met zeep (deelnemers)
- Gesloten vuilnistonnen met vuilniszak (toiletten, ingang, uitgang, gebedsruimte)/ dagelijks ledigen (wegwerphandschoenen en schorten)

Lay-out en efficiënt bezoek / fysieke afstand

- Maximaal aantal personen in gebedsruimten
- Sticker markeringen of indicatiestrepen t.b.v. fysieke afstand 1.5 m

Management van deelnemers

- Deelnemers administratie (naam, adres, telefoonnummer) (Presentielijst)
- Toezichthouders bij de in- en uitgangen en in de gebedsruimten
- Beweging op de werkvloer beperken
- Instructie voor thuisblijven/ contact huisarts of 178 bij COVID-19 verschijnselen

Literatuurlijst

- Hand Hygiene Recommendations
- Guide to Local Production: WHO-recommended Handrub Formulations
- RIVM, 2020
- CDC, 2020
- <https://lci.rivm.nl/aerogene-verspreiding-sars-cov-2-en-ventilatiesystemen-onderbouwing>
- PAHO WHO Dead Body Management in the context of the novel coronavirus (COVID-19) interim recommendations, March 18,2020 •
- Richtlijn postmortale zorg COVID-19 Drs. M. Chan 25-03-2020
- Bongers J, Handreiking COVID Mortuarium Erasmus MC versie 2.0, 25 maart 2020
- Government of India Ministry of Health & Family Welfare , COVID-19 Guidelines on dead body management, 15 march 2020
- - Practical considerations and recommendations for religious leaders and faith-based communities in the context of COVID-19 Interim guidance 7 April 2020
- <https://www.who.int/publications/i/item/practical-considerations-and-recommendations-for-religious-leaders-and-faith-based-communities-in-the-context-of-covid-19>
- <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/faith-based.html>
- <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/organizations/community-based.html>
- <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/organizations/index.html>
- https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/faith-based.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Fphp%2Ffaith-based.html
- <https://blog.oikoumene.org/posts/faith-and-caring-for-each-other-in-the-times-of-the-covid-19-pandemic>
- <https://www.npr.org/sections/health-shots/2020/03/07/812998643/keep-the-faith-lose-the-germs-clergy-rethink-customs-in-the-age-of-coronavirus>
- <https://www.nytimes.com/2020/03/22/world/middleeast/coronavirus-religion.html>
- <https://theconversation.com/how-coronavirus-challenges-muslims-faith-and-changes-their-lives-133925>
- <https://theconversation.com/how-faith-communities-are-responding-to-the-coronavirus-pandemic-135281>
- <https://www.businessinsider.com/riskiest-to-least-risky-activities-during-coronavirus-pandemic-ranked-2020-5#high-risk-movie-theaters-and-sporting-events-4>
- <https://www.kerknet.be/sites/default/files/200529draaiboekheropstartkatholiekeKerk.pdf>

Bijlage 1: Decontaminatie

PPE t.b.v. de schoonmaak:

- Maak gebruik van werpwerp verbruiksartikelen:
 - o Standard chirurgische mondneuskap
 - o Handschoenen
 - o Lange mouw schort
 - Te vervangen met linnen lange mouw schort met plastic halterschort erover heen

PPE na gebruik weghalen en als medisch afval verwerken

Decontaminatie proces:

Stap 1:

- A. Reiniging met
 - o allesreiniger en water of met reinigingsmiddel geïmpregneerde doekjes of met schoon zeep oplossing
 - o Spoel af, laten drogen aan de lucht
- **EN**
- B. Desinfecteer:
 - o Oppervlakten: chloor oplossing (30 ml chloor 5% op 1 Liter water)

Stap 2:

- A. Ruim af
 - o Wegwerpdoekjes / papierrol onmiddellijk weg in de medische afvalcontainer of daartoe bestemde container of gesloten vuilniszak
 - o Wasmiddel/desinfecterende oplossing weg in de daarvoor bestemde ruimte op
- B. verwijder persoonlijke beschermingsmiddelen en gooi ze weg in de medische afvalcontainer of daartoe bestemde container of gesloten vuilniszak
- C. Handhygiëne uitvoeren

Zie ook website AZP Medische Microbiologie

<https://antibiotica.sr/.covid-19/aankleden-ppe/>.

<https://antibiotica.sr/.covid-19/uitkleden-ppe/>